

Anton Tamarut

**BISKUP KARMELO ZAZINOVIĆ NA DRUGOM
VATIKANSKOM KONCILU
IL VESCOVO KARMELO ZAZINOVIĆ AL CONCILIO
VATICANO II**

Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2010., 174. str.

Anton Tamarut, svećenik Krčke biskupije i redoviti profesor dogmatske teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, izdao je 2010. djelo o krčkome biskupu Karmelu Zazinoviću i njegovoj ulozi na Drugome vatikanskom koncilu. Radi se o dvojezičnoj hrvatsko-talijanskoj knjizi; tekst na talijanski preveo je Darko Grden.

Karmelo Zazinović rođen je 15. srpnja 1914. u gradu Krku. Nakon obrazovanja i studija u Krku, Splitu i Zagrebu, zaređen je za svećenika Krčke biskupije 1937. Studirao je crkvenu povijest u Rimu gdje postiže doktorat 1943. Nakon službovanja u Omišlju, predavanja crkvene povijesti na Visokoj bogoslovskoj školi u Rijeci, župnikovanja u Malom Lošinj u te upravom administrature Cresa i Lošinja, 1961. imenovan je pomoćnim biskupom krčkome biskupu Josipu Srebrniću, tada u visokoj životnoj dobi. Rezidencijalnim biskupom krčkim postao je 1968., a dijecezu je vodio sve do 1989., kada je preuzima Josip Bozanić. Preminuo je u Krku 1997., u osamdesettrećoj godini života.

O liku i djelu biskupa Karmela Zazinovića već je pisao doc. dr. Franjo Velčić. Tamarutova knjiga nadopunjuje već postojeće prikaze time što vrednuje sudjelovanje biskupa Karmela Zazinovića na Drugom vatikanskom koncilu. O hrvatskoj teološkoj misli na Drugome vatikanskome koncilu do sada se više puta pisalo i raspravljalo. Poznato je u prvome redu doprinos kardinala Franje Šepera i njegovoga teologa kapucina Tomislava Janka Šagi-Bunića, spliskoga biskupa Frane Franića, i dr. Aktivnost i teološka refleksija biskupa s područja današnje Riječke metropolije, ostale su nepoznate široj crkvenoj i

društvenoj javnosti. Ovim djelom otkriva se ne samo vrijedna uloga biskupa Zazinovića, nego se ukazuje na bitan doprinos naše mjesne Crkve toj «školi Duha Svetoga» što je bio Drugi vatikanski koncil.

Anton Tamarut najprije donosi Zazinovićeve biografske podatke i potom povijesne osobitosti Krčke biskupije. Na temelju okružnica biskupskog ordinarijata Krk, koje sadrže službene vijesti i dijecezansku kroniku te pisma koja je s Koncila i u svezi s njim biskup Zazinović pisao svećenicima i vjernicima, prikazuju se biskupove aktivnosti na Koncilu, njegovi izvještaji i komentari sa sva četiri zasjedanja, te se mogu razabrati biskupovi stavovi o nekim koncilskim pitanjima. Karmelo Zazinović sudjelovao je na Koncilu umjesto Krčkoga ordinarija Josipa Srebrnića koji zbog visoke dobi nije mogao putovati u Rim. Poznavanje crkvene povijesti omogućilo mu je ne samo kompetentno pozivanje na crkvenu praksu iz prošlosti, što će se osobito pokazati pozivom na Kalcedon kao što ćemo kasnije vidjeti, već i uspoređivanje Drugoga s Prvim vatikanskim koncilom. Zazinović smatra konstituciju o Crkvi najvažnijim dokumentom sabora; središte koncilske rasprave upravo je otajstvo Crkve.

Osim govornih intervenata u samoj koncilskoj raspravi u auli, spomenimo Zazinovićevu asistenciju kod služenja svete mise na staroslavenskom jeziku tijekom prvoga zasjedanja Sabora, kada je koncilskim ocima na latinskom jeziku tumačio pojedine dijelove mise i govorio im općenito o značenju glagoljice i o staroslavenskoj baštini. Osim toga, biskup je na proslavi 1100. godišnjice dolaska braće Ćirila i Metoda među Slavene, održao govor. u hrvatskoj crkvi Sv. Jeronima.

Najvrjedniji dio knjige predstavlja prikaz i analiza dvaju Zazinovićenih nastupa u koncilskoj auli. Prvi je put biskup govorio 30. listopada 1962., na X. generalnom zasjedanju o predloženom nacrtu O svetoj liturgiji. Zazinović podržava prijedlog da se u liturgiju uvedu više čitanja iz Svetoga Pisma na nedjeljnim misama, tražeći pritom da to bude i za dane kroz tjedan. Ističe kako bi to bilo vrlo vrijedno i za naše krajeve gdje se vjernici nalaze pod pritiskom neprijatelja vjere. Prema njegovu mišljenju, valjalo je uvesti posebna

čitanja za svaki dan u tjednu, a ne da se, kao do tada, radnim danima ponavljaju čitanja prethodne nedjelje. Tamarut prenosi ocjenu Tomislava Šagi-Bunića koji u svom osvrtu na Zazinovićev prijedlog tvrdi da je konstitucija o liturgiji *Sacrosanctum concilium* po Zazinovićevoj želji konačno odredila posebna čitanja za svaki dan u tjednu u dva ciklusa, i nastavlja: «Može li netko od nas hrvatskih kršćana, a koji znamo što Riječ Božja znači za život Crkve, ne biti u ovaj čas radostan i oduševljeno zahvalan Karmelu Zazinoviću, za tu ideju i za hrabrost kojom ju je pred cijelom Crkvom na Koncilu iznio?» Biskup slično zahtijeva i glede molitve vjernika, za koju smatra da je ne treba ograničiti samo na nedjeljna i blagdanska slavlja, već ju treba proširiti kroz tjedan. To, po riječima biskupa, neće biti samo religiozno, obrazovno i poučno za one koji žive u slobodnim zemljama, već će tješiti one kojima je sloboda vjere prikraćena. Treće pitanje iz liturgijske domene o kojemu se Zazinović izjašnjava jest pričest pod obje prilike. Pritom zastupa strože i uže uvjete nego što su to predviđali sastavljači nacrt, jer po biskupovu mišljenju nisu postojali nikakvi pastoralni razlozi za uvođenje pričesti pod obje prilike, dopuštajući je jedino na prezbiterskim i biskupskim ređenjima.

Drugi Zazinovićev nastup dogodio se 7. listopada 1963., na XLII. Generalnom zasjedanju prilikom rasprave o shemi *De Ecclesia*. Nastup se ticao odnosa između pape biskupa, odnosno njihovih uloga, sve to oslanjajući se na prva stoljeća kršćanstva, te ga valja smjestiti u kontekst koncilske rasprave o biskupskom kolegijalitetu i papi, i obrnuto. Zazinović traži da se u budućnosti rješenje odnosa episkopata i papinstva traži u modelu kakav je vrijedio u kršćanskoj starini, a takav jasno izvire iz akata Kalcedonskog sabora (451.) i u pismima pape Leona Velikog (440.-461.). Pomoćni krčki biskup ističe kako biskupe valja smatrati istinskim učiteljima i sucima u pitanjima vjere i čudoređa, što ima za posljedicu to da oni mogu ispitivati odluke koje o tom pitanju donosi papa, mogu ih propitivati, tražiti njihove razloge i s njime se čak ne slagati. Donosi primjer kada je papa Leon Veliki, nakon što je već u pismu Flavijanu izrazio svoj stav nastupajući *ex cathedra* protiv Eutiha oko pitanja utjelovljenja, koncilskim ocima na Kalcedonu uputio pismo kako bi se «postiglo

zajedničko mišljenje koje će se svidjeti Gospodinu». Na koncilu je papino pismo potpisano, ali prije toga je ono propitano, uklonivši pritom i nedoumice. Zazinović uzima takvu praksu za uzor i pritom savjetuje ustanovu Savjeta biskupa koje bi papa sastavio iz raznih nacija, a bio bi iznad rimskih dikasterija. Dok je za prvi Zazinovićev intervent sigurno to da je polučio uspjeh i da je prihvaćen, u ovome je slučaju nešto drugačije. Tamarut vrednuje biskupov intervent prenoseći ocjene Šagi-Bunića, koji tvrdi da se radilo o povijesnim interventima koji u tom trenutku doduše nisu bili do dna shvaćeni, ali koji, nakon što je Ivan Pavao II. u ekumenskom svjetlu i sam pozvao sve kršćane da mu pomognu u boljem shvaćanju kako valja vršiti Petrovu službu, dobivaju na težini i vrijednosti. Šagi-Bunić inspirativno komentira kako je naš Zazinović, zahtijevajući pravo biskupa da traže utemeljenost papinih odluka, inzistirao na ulozi razuma i razumskoga unutarcrkvenoga dijaloga: «Biskupi smiju tražiti utemeljenost Papinih odluka, dobiti objašnjenja i razloge, pa da onda mogu sami razumom uvidjeti.» Prema mišljenju Šagi-Bunića kojega Tamarut prenosi, biskup Zazinović je na saboru zastupao «metodu razumske vjere u Crkvi». Tamarut donosi i zapise znamenitog francuskog teologa Yvesa Congara iz njegovih «Dnevnika s Koncila», koji prenosi Zazinovićev intervent i izvore na koje se pomoćni krčki biskup poziva. Tamarut se ne zaustavlja u pukom prenošenju biskupovih stavova, već analizira u kojoj su mjeri one ostvarene, ne samo u konačnoj verziji koncilskih konstitucija, u ovom slučaju *Lumen gentiuma*, već u sveukupnom životu Crkve. Tako, dok tvrdi da model i način odnosa između pape i biskupa kakav je na temelju prakse iz kršćanske starine zagovarao Zazinović nije prihvaćen, pa ga ni nije moguće naći u konačnom tekstu dogmatske konstitucije o Crkvi, Tamarut ističe da je u određenom smislu on ipak realiziran odlukom pape Pavla VI. koji je 1965. uspostavio Sinodu biskupa, izvjesni stalni koncil u malom. Tamarut ne prešućuje i danas možda manje ugodne biskupove konstatacije o protivljenju našega tadašnjega episkopata uvođenju trajnog oženjenog đakonata u nas.

Zna se kako je Franjo Šeper u osobi Tomislava Janka Šagi-Bunića prepoznao svoga koncilskog teologa. Takvu osobu Zazinović

nije imao, ali nam Tamarut iznosi mogućnost utjecaja oca Vladimira Merćepa koji je doktorirao upravo na dotičnoj epizodi povezanoj s papom Leonom i njegovim pismima Flavijanu na koje će se Zazinović pozvati u jednom od dvaju svojih intervenata u auli. Pomoć mogla doći i sa strane kapucina Šagi-Bunića koji je i sam doktorirao na Kalcedonskoj dogmatskoj definiciji.

Autor ispravno naglašava kako je biskup Zazinović za svoje nastupe nalazio nadahnuće i uporište kako u značajnim dokumentima i praksi kršćanske starine, posebno u Kalcedonskom saboru, tako i u bogatoj baštini Krčke biskupije obilježenom glagoljaškom baštinom.

Prikazujući teološku misao biskupa Zazinovića, Anton Tamarut ne ocrtava samo lik i djelo zaslužnog biskupa svoje dijeceze. Autor prikazuje vrijednu teološku misao i aktivnu participaciju pastira naše Krčke Crkve na najvažnijem eklezijalnom događaju dvadesetoga stoljeća, Drugom vatikanskom koncilu, ukazujući da je i Crkva naše metropolije na njemu, ne samo sudjelovala, već da je dala svoj doprinos nudeći rješenja koja su prepoznata i prihvaćena na korist opće Crkve.

Marko Medved